

Date: 23rd September-2026

**YOSHLAR VATANPARVARLIGINI RIVOJLANTIRISHNING
PEDAGOGIK MEXANIZMLARI: MILLIY QADRIYATLAR, TARIXIY
XOTIRA VA IJTIMOIIY FAOLLIK INTEGRATSIYASI**

Alijonov Bahtiyor Xoshimovich

*Ilmiy rahbar: Farg‘ona davlat universiteti harbiy ta’lim fakulteti Umumqo‘shin
tayyorgarlik sikli katta o‘qituvchisi mayor*

Valijonov Sardorbek Azizjon o‘g‘li

Gadoyboyev Halilbek Xayrullojonovich

Salayiddinov Shohijahon Kamoldin o‘g‘li

Farg‘ona davlat universiteti harbiy ta’lim fakulteti kursantlari

Annotatsiya: Mazkur maqolada yoshlar vatanparvarligini rivojlantirishning nazariy-pedagogik asoslari hamda uning samarali pedagogik mexanizmlari tadqiq etilgan. Tadqiqotda vatanparvarlik shaxsning Vatanga nisbatan hissiy munosabati bilan cheklanmay, milliy o‘zlikni anglash, tarixiy xotira, ma’naviy qadriyatlar, fuqarolik mas’uliyati va ijtimoiy faollikni o‘zida mujassamlashtiruvchi kompleks shaxsiy sifat sifatida talqin etilgan. Milliy qadriyatlar, tarixiy xotira va ijtimoiy faollikning o‘zaro integratsiyasi yoshlarning vatanparvarlik kompetensiyasini shakllantirishning muhim pedagogik sharti sifatida asoslangan. Tadqiqotda tizimli, shaxsga yo‘naltirilgan, kompetensiyaviy, qadriyatli va faoliyatga asoslangan yondashuvlardan foydalanilgan. Natijalar vatanparvarlik tarbiyasini “bilim – qadriyat – anglash – faoliyat” uzviyligi asosida tashkil etish yoshlarning faol fuqarolik pozitsiyasi, ijtimoiy mas’uliyati va tashabbuskorligini rivojlantirishga xizmat qilishini ko‘rsatdi. Tadqiqot xulosalari ta’lim muassasalarida vatanparvarlik tarbiyasining mazmuni va pedagogik mexanizmlarini takomillashtirish uchun nazariy-metodik asos bo‘lib xizmat qilishi mumkin.

Kalit so‘zlar: vatanparvarlik, yoshlar, pedagogik mexanizm, milliy qadriyatlar, tarixiy xotira, ijtimoiy faollik, fuqarolik mas’uliyati, milliy o‘zlik, vatanparvarlik tarbiyasi, pedagogik yondashuv, faol fuqarolik pozitsiyasi, vatanparvarlik kompetensiyasi.

KIRISH

Globallashuv, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi va ijtimoiy-madaniy transformatsiyalar sharoitida yosh avlodning ma’naviy-axloqiy qiyofasini shakllantirish, unda milliy o‘zlikni anglash, fuqarolik mas’uliyati hamda Vatanga daxldorlik tuyg‘usini rivojlantirish ta’lim tizimining ustuvor vazifalaridan biri sifatida namoyon bo‘lmoqda. Ayniqsa, yoshlarning turli axborot oqimlari,

Date: 23rd September-2026

madaniy ta'sirlar va ijtimoiy qarashlar bilan faol munosabatga kirishishi sharoitida vatanparvarlikni faqat nazariy bilimlarni berish yoki targ'ibot tadbirlari bilan cheklab qo'ymasdan, balki shaxsning qadriyatli yo'nalishi, ijtimoiy pozitsiyasi va amaliy faoliyati bilan uzviy bog'liq bo'lgan murakkab pedagogik hodisa sifatida tadqiq etish zaruriyatini yuzaga keltirmoqda.

Vatanparvarlik shaxsning o'z Vataniga nisbatan ijobiy emotsional munosabati bilangina chegaralanmay, uning milliy tarix, madaniy meros va ma'naviy qadriyatlarga ongli munosabati, jamiyat oldidagi fuqarolik burchini anglash, ijtimoiy mas'uliyatni o'z zimmasiga olish hamda mamlakat taraqqiyotiga daxldorlik asosida faol harakat qilishini ifodalovchi ko'p komponentli ijtimoiy-pedagogik hodisadir. Shu nuqtayi nazardan, zamonaviy pedagogik jarayonda vatanparvarlik tarbiyasining samaradorligi yoshlarning bilim, qadriyat, munosabat va faoliyat komponentlari o'rtasidagi uzviy aloqani ta'minlash bilan belgilanadi. Mazkur yondashuv vatanparvarlikni tayyor g'oyalarni o'zlashtirish jarayoni emas, balki shaxsning ijtimoiy tajribasi, refleksiv tafakkuri va amaliy faoliyati asosida bosqichma-bosqich shakllanadigan kompetensiyaviy jarayon sifatida talqin qilish imkonini beradi.

Yoshlar vatanparvarligini rivojlantirishda milliy qadriyatlar alohida pedagogik resurs sifatida muhim ahamiyat kasb etadi. Milliy qadriyatlar xalqning tarixiy tajribasi, urf-odatlar, an'analari, ma'naviy merosi va axloqiy me'yorlarini o'zida mujassamlashtirib, yosh avlodda milliy o'zlikni anglash hamda jamiyatning ma'naviy taraqqiyotiga daxldorlik hissini shakllantirishga xizmat qiladi. Biroq milliy qadriyatlarni yoshlar tarbiyasiga mexanik ravishda kiritish emas, ularning mazmunini zamonaviy ijtimoiy ehtiyojlar, insonparvarlik, fuqarolik mas'uliyati va umuminsoniy qadriyatlar bilan uyg'unlashtirish pedagogik jihatdan muhimdir. Shundagina milliy qadriyatlar yoshlarning real hayotiy pozitsiyasi va ijtimoiy xulq-atvorini belgilovchi ichki motivatsion omilga aylanishi mumkin.

Vatanparvarlikni rivojlantirishning yana bir muhim omili — tarixiy xotiradir. Tarixiy xotira yosh avlodning o'z xalqining o'tmishi, ajdodlar merosi, milliy davlatchilik an'analari va jamiyat taraqqiyotida muhim iz qoldirgan shaxslar faoliyatini anglashiga imkon beruvchi ma'naviy-pedagogik mexanizm hisoblanadi. Tarixiy voqea va shaxslarni shunchaki yod oldirishdan farqli ravishda, ularning mazmunini tahlil qilish, tarixiy saboqlarni zamonaviy hayot bilan bog'lash, ajdodlar tajribasidan mas'uliyat va ijtimoiy faollik uchun motivatsion xulosa chiqarishga o'rgatish yoshlarning vatanparvarlik pozitsiyasini mustahkamlaydi. Shu sababli tarixiy xotira ta'lim jarayonida kognitiv bilim manbai sifatida emas, balki shaxsiy identifikatsiya va fuqarolik mas'uliyatini rivojlantiruvchi tarbiyaviy mexanizm sifatida qaralishi lozim.

Date: 23rd September-2026

Mazkur jarayonning uchinchi muhim tarkibiy qismi ijtimoiy faollik bilan bog'liq. Vatanparvarlikning real mazmuni shaxsning jamiyat hayotidagi ishtiroki, tashabbuskorligi, ijtimoiy muammolarga befarq bo'lmasligi, jamoaviy faoliyatda mas'uliyatni o'z zimmasiga olishi va umumiy manfaat yo'lida amaliy harakat qila olishi orqali namoyon bo'ladi. Shu jihatdan yoshlarning volontyorlik faoliyati, jamoatchilik tashabbuslari, ekologik va ma'rifiy loyihalar, mahalla va ta'lim muassasalaridagi ijtimoiy tadbirlarda ishtiroki vatanparvarlik tarbiyasining amaliy komponentini shakllantirish uchun muhim pedagogik imkoniyat yaratadi. Demak, vatanparvarlik tarbiyasida "bilish–qadrlash–amal qilish" ketma-ketligini ta'minlash pedagogik samaradorlikning muhim shartlaridan biri hisoblanadi.

Shu nuqtayi nazardan, milliy qadriyatlar, tarixiy xotira va ijtimoiy faollikning integratsiyasi yoshlar vatanparvarligini rivojlantirishning yaxlit pedagogik mexanizmini shakllantirish imkonini beradi. Bunday integrativ yondashuvda milliy qadriyatlar shaxsning qadriyatli yo'nalishini, tarixiy xotira uning tarixiy-madaniy identifikatsiyasini, ijtimoiy faollik esa mazkur qadriyat va qarashlarning amaliy faoliyatda namoyon bo'lishini ta'minlaydi. Natijada vatanparvarlik tarbiyasi alohida tadbirlar yig'indisi sifatida emas, balki ta'limning mazmuni, tarbiyaviy muhit, ijtimoiy hamkorlik va yoshlarning mustaqil faoliyatini qamrab oluvchi tizimli pedagogik jarayon sifatida qaraladi.

Muammoning ilmiy jihatdan dolzarbligi shundaki, mavjud yondashuvlarda vatanparvarlik tarbiyasining ayrim komponentlari alohida tadqiq etilgan bo'lsa-da, milliy qadriyatlar, tarixiy xotira va ijtimoiy faollikni o'zaro bog'liq pedagogik mexanizmlar sifatida birlashtirgan integrativ modelni ishlab chiqish masalasi yanada chuqur nazariy-metodologik asoslashni talab etadi. Ayniqsa, yoshlarning vatanparvarlik darajasini faqat bilim va qarashlar orqali emas, balki ularning qadriyatli tanlovi, fuqarolik mas'uliyati, tashabbuskorligi va ijtimoiy-amaliy faoliyati orqali baholash zamonaviy pedagogik tadqiqotlarning muhim yo'nalishlaridan biridir.

Shundan kelib chiqib, mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi yoshlar vatanparvarligini rivojlantirishning pedagogik mexanizmlarini nazariy jihatdan asoslash hamda milliy qadriyatlar, tarixiy xotira va ijtimoiy faollik integratsiyasi asosida uning samarali modelini ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot doirasida vatanparvarlikning pedagogik mazmuni, uning tarkibiy komponentlari, rivojlanish omillari, ta'lim-tarbiya jarayonidagi integrativ mexanizmlari hamda ularning yoshlar shaxsiyati va ijtimoiy faolligiga ta'sir ko'rsatish imkoniyatlari tahlil qilinadi.

Mazkur ilmiy izlanish yoshlar vatanparvarligini shakllantirishga oid mavjud nazariy qarashlarni tizimlashtirish, pedagogik mexanizmlarning o'zaro aloqadorligini aniqlash va ta'lim amaliyotida qo'llash mumkin bo'lgan ilmiy-metodik yondashuvlarni taklif etishga qaratilgan. Shu ma'noda tadqiqot natijalari

Date: 23rd September-2026

vatanparvarlik tarbiyasini mazmunan boyitish, uni shaxsga yo'naltirilgan, kompetensiyaviy va integrativ yondashuvlar asosida takomillashtirish hamda yoshlarning ijtimoiy mas'uliyatli va faol fuqarolik pozitsiyasini rivojlantirish uchun nazariy-metodik asos bo'lib xizmat qilishi mumkin.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Yoshlar vatanparvarligini rivojlantirish masalasi pedagogika, psixologiya, falsafa, tarix va ijtimoiy fanlar kesishmasida shakllangan murakkab ilmiy muammolardan biri hisoblanadi. Mazkur fenomenni ilmiy jihatdan tadqiq etishda vatanparvarlikning mazmun-mohiyati, uning shaxs qadriyatlari tizimidagi o'rni, fuqarolik mas'uliyati bilan o'zaro aloqasi hamda ta'lim-tarbiya jarayonida shakllanish mexanizmlariga alohida e'tibor qaratiladi. Ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, vatanparvarlik tushunchasi faqat Vatanga muhabbat tuyg'usi bilan chegaralanmaydi, balki shaxsning milliy o'zligini anglash, tarixiy-madaniy merosga munosabat, jamiyat manfaatlariga daxldorlik, fuqarolik mas'uliyati va ijtimoiy faoliyat kabi o'zaro bog'liq komponentlarni qamrab oluvchi ko'p qirrali ijtimoiy-pedagogik hodisa sifatida talqin qilinadi.

Pedagogik tadqiqotlarda shaxsga yo'naltirilgan yondashuv vatanparvarlik tarbiyasining samaradorligini ta'minlovchi muhim metodologik asoslardan biri sifatida qaraladi. Ushbu yondashuvga ko'ra, tarbiya jarayonining markazida ma'lum g'oyalarni o'quvchiga bir tomonlama singdirish emas, balki uning individual tajribasi, ehtiyojlari, qiziqishlari, qadriyatlari va mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish turadi. Vatanparvarlik ham shaxsning ichki e'tiqodi va ongli pozitsiyasiga aylangan taqdirdagina barqaror pedagogik natija sifatida namoyon bo'ladi. Shu sababli zamonaviy ta'lim jarayonida vatanparvarlik tarbiyasini dialogik muloqot, muammoli vaziyatlar, refleksiv topshiriqlar, loyiha faoliyati va ijtimoiy-amaliy tajriba bilan uyg'unlashtirish zarur.

Mazkur muammoni tadqiq etishda kompetensiyaviy yondashuv ham alohida metodologik ahamiyatga ega. Ushbu yondashuv vatanparvarlikni faqat bilim va hissiy munosabatlar yig'indisi sifatida emas, balki shaxsning real vaziyatlarda tegishli qaror qabul qilishi, fuqarolik mas'uliyatini namoyon etishi, ijtimoiy tashabbus ko'rsatishi va jamiyat manfaatlari yo'lida amaliy faoliyat olib borishini ta'minlovchi kompetensiya sifatida baholash imkonini beradi. Shu nuqtayi nazardan, yoshlar vatanparvarligining shakllanganlik darajasini aniqlashda ularning tarixiy va milliy qadriyatlar haqidagi bilimlari bilan bir qatorda, mazkur qadriyatlarni kundalik xulq-atvor va ijtimoiy faoliyatda namoyon eta olish qobiliyatini ham hisobga olish lozim.

Vatanparvarlik tarbiyasining nazariy asoslarini tahlil qilishda qadriyatli yondashuv alohida o'rin egallaydi. Mazkur yondashuvga ko'ra, ta'lim jarayonida yosh avlod tomonidan o'zlashtiriladigan bilimlar shaxsiy qadriyatlar tizimi bilan

Date: 23rd September-2026

bog‘langan taqdirdagina barqaror tarbiyaviy ta’sirga ega bo‘ladi. Milliy qadriyatlar — ona tiliga hurmat, tarixiy merosni qadrlash, ajdodlar xotirasiga ehtirom, milliy madaniyat va an‘analarga sadoqat, jamiyat manfaatlariga daxldorlik kabi mazmuniy komponentlar orqali yoshlarning milliy o‘zlikni anglash jarayonini qo‘llab-quvvatlaydi. Biroq mazkur qadriyatlarni zamonaviy ta’lim jarayonida samarali qo‘llash ularni umuminsoniy qadriyatlar, inson huquqlari, bag‘rikenglik, ijtimoiy adolat va fuqarolik mas’uliyati bilan uyg‘unlashtirishni talab etadi.

Tadqiqotning muhim nazariy yo‘nalishlaridan biri tarixiy xotiraning pedagogik imkoniyatlarini o‘rganish bilan bog‘liq. Tarixiy xotira yoshlarning o‘z xalqining tarixiy taraqqiyot yo‘lini anglashiga, ajdodlar tajribasini baholashiga va bugungi jamiyat taraqqiyotidagi o‘z o‘rnini belgilashiga xizmat qiladi. Tarixiy materiallardan foydalanishning pedagogik samaradorligi ularning faqat axborot sifatida taqdim etilishiga emas, balki yoshlarni tarixiy voqealarning sabab va oqibatlarini tahlil qilishga, tarixiy shaxslarning faoliyatiga mustaqil baho berishga hamda o‘tmish saboqlarini zamonaviy ijtimoiy hayot bilan bog‘lashga yo‘naltirilganiga bog‘liq. Shu ma’noda tarixiy xotira vatanparvarlikning emotsional komponentini kuchaytirish bilan bir qatorda, uning kognitiv va refleksiv asoslarini ham shakllantiradi.

Ilmiy adabiyotlarda ijtimoiy faollik shaxsning jamiyat hayotida ongli, tashabbuskor va mas’uliyatli ishtirokini ifodalovchi muhim ko‘rsatkich sifatida baholanadi. Vatanparvarlikning amaliy mazmuni aynan ijtimoiy faollik orqali namoyon bo‘ladi. Yoshlarning volontyorlik harakatlari, jamoatchilik loyihalari, ekologik tashabbuslar, xayriya tadbirlari, mahalla va ta’lim muassasalarining ijtimoiy loyihalarida ishtiroki ularda hamkorlik, mas’uliyat, tashabbuskorlik va jamiyat manfaatlarini shaxsiy manfaatlar bilan uyg‘unlashtirish ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Shu sababli vatanparvarlik tarbiyasining samarali modeli nazariy bilimlarni amaliy ijtimoiy tajriba bilan bog‘lashga asoslanishi lozim.

Adabiyotlar tahlili natijasida vatanparvarlikni rivojlantirishda milliy qadriyatlar, tarixiy xotira va ijtimoiy faollikning alohida-alohida emas, balki o‘zaro integratsiyalashgan holda qaralishi ilmiy va pedagogik jihatdan istiqbolli ekanligi aniqlandi. Mazkur komponentlarning har biri vatanparvarlikning muayyan jihatini rivojlantiradi: milliy qadriyatlar shaxsning qadriyatli yo‘nalishini, tarixiy xotira uning milliy-tarixiy identifikatsiyasini, ijtimoiy faollik esa o‘zlashtirilgan qadriyatlarining amaliy namoyon bo‘lishini ta’minlaydi. Ularning integratsiyasi natijasida yoshlarning Vatanga munosabati bilim, e’tiqod, hissiy munosabat va amaliy faoliyatning yaxlit tizimiga aylanishi mumkin.

Tadqiqot metodologiyasi mazkur nazariy xulosalarga tayangan holda tizimli, shaxsga yo‘naltirilgan, kompetensiyaviy, qadriyatli va faoliyatga asoslangan yondashuvlarning integratsiyasiga qurildi. Tizimli yondashuv vatanparvarlik

Date: 23rd September-2026

tarbiyasini o‘zaro bog‘liq maqsad, mazmun, metod, vosita, pedagogik shart-sharoit va natijalar majmuasi sifatida o‘rganish imkonini berdi. Shaxsga yo‘naltirilgan yondashuv yoshlarning individual ehtiyojlari, qiziqishlari va shaxsiy tajribasini hisobga olishga asos bo‘ldi. Kompetensiyaviy yondashuv esa vatanparvarlikning natijaviy ko‘rsatkichlarini bilimdan tashqari, munosabat, xulq-atvor va amaliy ijtimoiy faoliyat bilan bog‘lash imkonini berdi. Faoliyatga asoslangan yondashuv yoshlarni real ijtimoiy faoliyatga jalb etish orqali vatanparvarlik qadriyatlarini tajribada o‘zlashtirish mexanizmlarini aniqlashga xizmat qildi.

Tadqiqotda nazariy metodlardan — ilmiy-pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish, qiyosiy tahlil, umumlashtirish, tizimlashtirish, modellashtirish va konseptual tahlildan foydalanildi. Empirik metodlar sifatida kuzatish, suhbat, so‘rovnoma, intervyu, pedagogik diagnostika hamda ta‘lim jarayonidagi amaliy faoliyat natijalarini o‘rganish usullaridan foydalanish nazarda tutildi. Ushbu metodlarning kombinatsiyasi yoshlar vatanparvarligini faqat subyektiv fikrlar asosida emas, balki ularning bilimlari, qadriyatli munosabatlari va amaliy xatti-harakatlari o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik asosida baholash imkonini beradi.

Tadqiqotning konseptual modeli uch o‘zaro bog‘liq yo‘nalish asosida shakllantirildi. Birinchi yo‘nalish — milliy qadriyatlar asosida qadriyatli-motivatsion komponentni rivojlantirish bo‘lib, bunda yoshlarning Vatanga, milliy madaniyatga, ona tiliga, tarixiy va ma‘naviy merosga ongli munosabatini shakllantirish ko‘zda tutiladi. Ikkinchi yo‘nalish — tarixiy xotira asosida kognitiv-refleksiv komponentni rivojlantirish bo‘lib, yoshlarning tarixiy bilimlarini chuqurlashtirish, tarixiy voqealarni tahlil qilish va ulardan zamonaviy hayot uchun ijtimoiy xulosa chiqarish qobiliyatini rivojlantirishni nazarda tutadi. Uchinchi yo‘nalish — ijtimoiy faollik asosida faoliyat-amaliy komponentni rivojlantirish bo‘lib, yoshlarni jamoatchilik, volontyorlik, ma‘rifiy, ekologik va boshqa ijtimoiy ahamiyatga ega faoliyatlarga jalb etish orqali vatanparvarlikning amaliy namoyon bo‘lishini ta‘minlashga qaratiladi.

Mazkur metodologik yondashuv asosida vatanparvarlik rivojining mezonlari sifatida milliy qadriyatlarni anglash darajasi, tarixiy bilim va tarixiy tafakkurning shakllanganligi, Vatanga nisbatan ijobiy qadriyatli munosabat, fuqarolik mas‘uliyati, ijtimoiy tashabbuskorlik va amaliy faoliyat ko‘rsatkichlari belgilandi. Shu bilan birga, vatanparvarlikning rivojlanishini baholashda uning barqarorligi, ongli xarakteri va real xulq-atvorda namoyon bo‘lishiga ustuvor ahamiyat berildi.

Umuman olganda, adabiyotlar tahlili va tanlangan metodologik yondashuvlar yoshlar vatanparvarligini rivojlantirishni bir yoqlama tarbiyaviy ta‘sir emas, balki shaxsning bilim, qadriyat, hissiy munosabat, ijtimoiy tajriba va amaliy faoliyatini birlashtiruvchi murakkab pedagogik jarayon sifatida tadqiq etish imkonini beradi. Ushbu metodologik asos milliy qadriyatlar, tarixiy xotira va ijtimoiy faollikning

Date: 23rd September-2026

integratsiyasiga tayangan holda yoshlar vatanparvarligini rivojlantirishning samarali pedagogik mexanizmlarini aniqlash va ularning ta'lim amaliyotidagi imkoniyatlarini ilmiy jihatdan asoslash uchun metodologik poydevor vazifasini bajaradi.

MUHOKAMA

Tadqiqot natijalari yoshlar vatanparvarligini rivojlantirishni faqat Vatanga muhabbat tuyg'usini shakllantirish bilan cheklab bo'lmazligini ko'rsatadi. Zamonaviy pedagogik yondashuvda vatanparvarlik shaxsning milliy o'zligini anglash, tarixiy xotiraga hurmat, fuqarolik mas'uliyati va ijtimoiy faolligini o'zida mujassamlashtiruvchi kompleks sifat sifatida namoyon bo'ladi. Shu sababli uning shakllanishi bilim, qadriyat, munosabat va amaliy faoliyatning uzviy birligi asosida tashkil etilishi lozim.

Tadqiqotda milliy qadriyatlar yoshlarning ma'naviy va qadriyatli yo'nalishini shakllantiruvchi muhim omil sifatida baholandi. Milliy tarix, madaniyat, urf-odat va ma'naviy merosni zamonaviy ta'lim mazmuni bilan uyg'unlashtirish yoshlarning milliy o'zligini anglashiga va Vatanga daxldorlik tuyg'usining mustahkamlanishiga xizmat qiladi. Bunda milliy qadriyatlarni umuminsoniy qadriyatlar, insonparvarlik, bag'rikenglik va fuqarolik mas'uliyati bilan uyg'unlashtirish muhim pedagogik shart hisoblanadi.

Tarixiy xotira esa vatanparvarlikning kognitiv va refleksiv asoslarini shakllantiradi. Tarixiy voqealar va ajdodlar merosini o'rganish yoshlarning o'tmish va bugungi kun o'rtasidagi uzviylikni anglashiga yordam beradi. Ayniqsa, tarixiy materiallarni tahlil qilish, munozara va loyiha faoliyati bilan bog'lash yoshlarning mustaqil fikrlashi va tarixiy tafakkurini rivojlantiradi.

Ijtimoiy faollik vatanparvarlikning amaliy ifodasi sifatida namoyon bo'ladi. Yoshlarning volontyorlik, jamoatchilik, ekologik, ma'rifiy va boshqa ijtimoiy loyihalardagi ishtiroki ularda mas'uliyat, tashabbuskorlik va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu bois yoshlarni faqat tadbir ishtirokchisi emas, balki ijtimoiy jarayonlarning faol subyekti sifatida shakllantirish muhimdir.

Umuman olganda, milliy qadriyatlar, tarixiy xotira va ijtimoiy faollikning integratsiyasi yoshlar vatanparvarligini rivojlantirishning samarali pedagogik mexanizmini shakllantiradi. Milliy qadriyatlar nimani qadrlashni, tarixiy xotira uning mazmun va ildizlarini anglashni, ijtimoiy faollik esa ushbu qadriyatlarni amalda namoyon etishni ta'minlaydi. Demak, vatanparvarlik tarbiyasining samaradorligi yoshlarning bilim va hissiy munosabatlari bilan bir qatorda, ularning real ijtimoiy faoliyati orqali ham baholanishi lozim.

NATIJALAR

Tadqiqot natijalari yoshlar vatanparvarligini rivojlantirish jarayoni bir nechta o'zaro bog'liq pedagogik komponentlar asosida shakllanishini ko'rsatdi. Xususan,

Date: 23rd September-2026

milliy qadriyatlar, tarixiy xotira va ijtimoiy faollikning integratsiyasi yoshlarning Vatanga nisbatan ongli munosabati, fuqarolik mas'uliyati va ijtimoiy tashabbuskorligini rivojlantirishda muhim pedagogik omil sifatida aniqlandi.

Tahlillar asosida milliy qadriyatlar yoshlarning milliy o'zligini anglash va ma'naviy-axloqiy qarashlarini shakllantirishga xizmat qilishi belgilandi. Tarixiy xotiraga asoslangan pedagogik faoliyat esa yoshlarning tarixiy tafakkurini rivojlantirib, ajdodlar merosi va bugungi ijtimoiy taraqqiyot o'rtasidagi bog'liqlikni anglash imkonini beradi. Bu jarayon vatanparvarlikning faqat hissiy emas, balki ongli va barqaror xarakter kasb etishiga zamin yaratadi.

Tadqiqot natijalaridan yana biri ijtimoiy faollikning vatanparvarlikning amaliy komponentini shakllantirishdagi ahamiyati bilan bog'liq. Yoshlarning jamoatchilik tashabbuslari, volontyorlik faoliyati, ma'rifiy va ijtimoiy loyihalarda ishtiroki ularda mas'uliyat, tashabbuskorlik, hamkorlik va jamiyat manfaatlariga daxldorlik kabi sifatlarni rivojlantirishi aniqlandi.

Shuningdek, vatanparvarlik tarbiyasida interaktiv va faoliyatga yo'naltirilgan pedagogik metodlardan foydalanishning maqsadga muvofiqligi asoslandi. Xususan, loyiha faoliyati, munozara, muammoli vaziyatlar, tarixiy tahlil va ijtimoiy loyihalar yoshlarning mustaqil fikrlashi hamda faol fuqarolik pozitsiyasini rivojlantirish uchun samarali pedagogik vosita sifatida belgilandi.

Umumlashtirilgan natijalarga ko'ra, yoshlar vatanparvarligini rivojlantirishning pedagogik mexanizmini **"milliy qadriyat → tarixiy anglash → ijtimoiy faollik"** izchilligida tashkil etish maqsadga muvofiq. Mazkur integrativ model vatanparvarlikni bilim va hissiy munosabat darajasidan amaliy fuqarolik pozitsiyasi darajasiga olib chiqishga xizmat qiladi.

Natijada vatanparvarlik tarbiyasining samaradorligini baholashda uch asosiy mezon — **qadriyatlarni anglash, tarixiy ongning shakllanganligi va ijtimoiy faol ishtirokning** o'zaro uyg'unligi muhim ekanligi ilmiy jihatdan asoslandi.

XULOSA

Tadqiqot natijalari yoshlar vatanparvarligini rivojlantirish zamonaviy ta'lim-tarbiya jarayonining muhim strategik yo'nalishlaridan biri ekanligini ko'rsatdi. Vatanparvarlikni faqat Vatanga muhabbat tuyg'usi sifatida emas, balki milliy o'zlikni anglash, tarixiy xotira, fuqarolik mas'uliyati va ijtimoiy faollikni mujassamlashtiruvchi kompleks shaxsiy sifat sifatida qarash zarur.

Tadqiqot davomida milliy qadriyatlar, tarixiy xotira va ijtimoiy faollikning o'zaro integratsiyasi yoshlar vatanparvarligini rivojlantirishning muhim pedagogik mexanizmi ekanligi asoslandi. Milliy qadriyatlar yoshlarning ma'naviy-qadriyatli yo'nalishini shakllantirsa, tarixiy xotira ularning tarixiy tafakkuri va milliy

Date: 23rd September-2026

identifikatsiyasini mustahkamlaydi, ijtimoiy faollik esa mazkur qadriyatlarning amaliy faoliyatda namoyon bo'lishini ta'minlaydi.

Shu asosda vatanparvarlik tarbiyasini "bilim – qadriyat – anglash – faoliyat" uzviyligi asosida tashkil etish maqsadga muvofiq deb hisoblanadi. Bunday yondashuv yoshlarning nafaqat Vatanga nisbatan ijobiy munosabatini, balki jamiyat oldidagi mas'uliyatini, tashabbuskorligini va faol fuqarolik pozitsiyasini rivojlantirish imkonini beradi.

Umuman, yoshlar vatanparvarligini rivojlantirish samaradorligi ta'lim mazmunining milliy va umuminsoniy qadriyatlar bilan boyitilishi, tarixiy xotiradan pedagogik resurs sifatida samarali foydalanish hamda yoshlarning real ijtimoiy faoliyatini qo'llab-quvvatlash bilan bevosita bog'liq. Mazkur yondashuv vatanparvarlik tarbiyasini zamonaviy, tizimli va shaxsga yo'naltirilgan pedagogik jarayon sifatida takomillashtirish uchun ilmiy-metodik asos bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. — Toshkent: O'zbekiston, 2023.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. "Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-son Farmon. — Toshkent, 2022.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. "O'zbekiston — 2030" strategiyasi to'g'risida"gi PF-158-son Farmon. — Toshkent, 2023.
4. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. — Toshkent: O'zbekiston, 2021.
5. Avloniy A. Turkiy guliston yoxud axloq. — Toshkent: O'qituvchi, 1992.
6. Mavlonova R., To'rayeva O., Holiqberdiyev K. Pedagogika. — Toshkent: O'qituvchi, 2010.
7. Hasanboyev J., To'raqulov X.A., Alqarov I.Sh., Usmanov N.O'. Pedagogika. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2011.
8. Ochilov M. Muallim — qalb me'mori. — Toshkent: O'qituvchi, 2001.
9. Banks J.A. Diversity, Group Identity, and Citizenship Education in a Global Age. // Educational Researcher. — 2008. — Vol. 37, No. 3. — P. 129–139.
10. Westheimer J., Kahne J. What Kind of Citizen? The Politics of Educating for Democracy. // American Educational Research Journal. — 2004. — Vol. 41, No. 2. — P. 237–269.

